

**ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM**

ĐINH THỊ THU HUYỀN

**SỬ DỤNG PHƯƠNG PHÁP NÊU VẤN ĐỀ
TRONG DẠY HỌC MÔN GIÁO DỤC CÔNG DÂN LỚP 11
Ở MỘT SỐ TRƯỜNG THPT, TỈNH THÁI NGUYÊN**

**Chuyên ngành: LL và PPDH Bộ môn Lý luận chính trị
Mã số: 60.14.01.11**

LUẬN VĂN THẠC SĨ KHOA HỌC GIÁO DỤC

Người hướng dẫn khoa học: TS. NGUYỄN HỮU TOÀN

THÁI NGUYÊN - 2016

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan đây là công trình nghiên cứu của tôi, được thực hiện dưới sự hướng dẫn khoa học của **TS. Nguyễn Hữu Toàn**.

Các số liệu và kết quả nghiên cứu có nguồn rõ ràng, các kết quả trong luận văn trung thực và chưa từng được ai công bố ở bất kì công trình nghiên cứu nào. Tôi xin chịu trách nhiệm về nghiên cứu của mình

Thái Nguyên, tháng 6 năm 2016

Tác giả luận văn

Đinh Thị Thu Huyền

LỜI CẢM ƠN

Với lòng kính trọng sâu sắc và tình cảm chân thành, tác giả xin trân trọng cảm ơn :Khoa Giáo dục chính trị, Phòng Sau đại học – Trường Đại học Sư phạm – Đại học Thái Nguyên cùng các thầy cô giáo đã trực tiếp giảng dạy và góp ý kiến cho tác giả trong suốt quá trình học tập, nghiên cứu và hoàn thành luận văn.

Xin chân thành cảm ơn Sở Giáo dục & Đào tạo Thái Nguyên, các trường THPT trên địa bàn thành phố Thái Nguyên, tỉnh Thái Nguyên đã tạo điều kiện giúp tác giả trong suốt quá trình điều tra và làm thực nghiệm.

Đặc biệt, tác giả xin bày tỏ lòng kính trọng và biết ơn sâu sắc đối với TS. Nguyễn Hữu Toàn, người đã nhiệt tình trực tiếp hướng dẫn, giúp đỡ tác giả nghiên cứu hoàn thành luận văn.

Mặc dù tác giả đã có nhiều cố gắng, nhưng luận văn không tránh khỏi những thiếu sót. Rất mong nhận được sự góp ý của quý thầy cô và bạn bè đồng nghiệp quan tâm đến luận văn này.

Thái Nguyên, tháng 6 năm 2016

MỤC LỤC

LỜI CAM ĐOAN	i
LỜI CẢM ƠN.....	ii
MỤC LỤC	iii
DANH MỤC VIẾT TẮT	vi
DANH MỤC CÁC BẢNG	vii
MỞ ĐẦU	1
1. Lý do chọn đề tài	1
2. Đối tượng và phạm vi nghiên cứu	3
3. Mục đích và nhiệm vụ nghiên cứu của đề tài	3
4. Cơ sở lý luận và phương pháp nghiên cứu	3
5. Đóng góp của đề tài	4
6. Kết cấu của đề tài.....	4
PHẦN NỘI DUNG	5
Chương 1: CƠ SỞ LÝ LUẬN VÀ THỰC TIỄN CỦA PHƯƠNG PHÁP NÊU VẤN ĐỀ TRONG DẠY HỌC MÔN GIÁO DỤC CÔNG DÂN Ở TRƯỜNG TRUNG HỌC PHỔ THÔNG.	5
1.1. Lịch sử nghiên cứu vấn đề.....	5
1.1.1. Các công trình nghiên cứu nước ngoài	5
1.1.2. Các công trình nghiên cứu trong nước	6
1.2. Cơ sở lý luận của phương pháp dạy học nêu vấn đề	7
1.2.1. Quan niệm về dạy học nêu vấn đề.....	7
1.2.2. Môi quan hệ giữa phương pháp nêu vấn đề với các phương pháp dạy học khác trong môn Giáo dục công dân ở trường trung học phổ thông.....	15
1.2.3. Vai trò của phương pháp nêu vấn đề trong dạy học môn Giáo dục công dân ở trường trung học phổ thông	18
1.3. Cơ sở thực tiễn.....	19

1.3.1. Thực trạng việc sử dụng phương pháp nêu vấn đề trong dạy học môn GDCD lớp 11 ở các trường phổ thông nói chung và ở trường THPT Ngô Quyền tỉnh Thái Nguyên nói riêng	19
1.3.2. Sự cần thiết của việc sử dụng phương pháp nêu vấn đề trong dạy học phần “Công dân với các vấn đề chính trị - xã hội”, chương trình Giáo dục công dân lớp 11.....	Error! Bookmark not defined.
KẾT LUẬN CHƯƠNG 1	29
Chương 2: MỘT SỐ BIỆN PHÁP TÍCH CỰC HÓA PHƯƠNG PHÁP NÊU VẤN ĐỀ <u>NHẪM NÂNG CAO HIỆU QUẢ</u> TRONG DẠY HỌC MÔN GDCD LỚP 11 Ở MỘT SỐ TRƯỜNG THPT TỈNH THÁI NGUYÊN	30
2.1. Cấu trúc nội dung phần “Công dân với các vấn đề chính trị - xã hội” môn GDCD lớp 11	30
2.1.1. Cấu trúc chương trình Giáo dục công dân lớp 11	30
2.1.2. Nội dung phần: “Công dân với các vấn đề chính trị - xã hội”	31
2.2. Một số biện pháp tích cực hóa phương pháp dạy nêu vấn đề nhằm nâng cao hiệu quả trong dạy học môn GDCD lớp 11 ở một số trường THPT, tỉnh Thái Nguyên.....	32
2.2.1. Tạo tình huống có vấn đề khi dạy phần “ Công dân với các vấn đề chính trị- xã hội” GDCD lớp 11	34
<u>CHƯƠNG 3: THỰC NGHIỆM SỬ PHẠM SỬ DỤNG PHƯƠNG PHÁP NÊU VẤN ĐỀ TRONG DẠY HỌC MÔN GDCD LỚP 11</u>	
3.1. Mục đích thực nghiệm	56
3.2. Thời gian và địa điểm thực nghiệm	56
3.3. Đối tượng và phương pháp thực nghiệm	57
3.4. Quá trình thực nghiệm	57
3.4.1. Nội dung thực nghiệm	57
3.4.2. Khảo sát lớp thực nghiệm và lớp đối chứng	58
3.5. Thiết kế bài thực nghiệm	59
3.5.1. Bài thực nghiệm 1	59
3.5.2. Bài thực nghiệm 2.....	64

3.5.3. Bài thực nghiệm 3.....	70
3.6. Đánh giá kết quả thực nghiệm	76
3.6.1. Về thái độ và kết quả học tập của học sinh.....	76
3.6.2. Thăm dò ý kiến giáo viên	85
3.6.3. Đánh giá công tác thực nghiệm	86
3.7. Đề xuất một số biện pháp nâng cao chất lượng dạy học phần “ Công dân với các vấn đề chính trị- xã hội” môn GDCD lớp 11 ở trường THPT, tỉnh Thái Nguyên	87
KẾT LUẬN CHƯƠNG 3	94
KẾT LUẬN	95
TÀI LIỆU THAM KHẢO	96
PHỤ LỤC	

DANH MỤC VIẾT TẮT

Viết tắt	Đọc là
CNH,HĐH	: Công nghiệp hóa, hiện đại hóa
CNXH	: Chủ nghĩa xã hội
GCCN	: Giai cấp công nhân
GDCD	: Giáo dục công dân
GV	: Giáo viên
HS	: Học sinh
PPDH	: Phương pháp dạy học
SGK	: Sách giáo khoa
THPT	: Trung học phổ thông

DANH MỤC CÁC BẢNG

Bảng 1.1. Thống kê chất lượng GV trường THPT Ngô Quyền, Lương Ngọc Quyên, Đông Hi năm học 2014-2015	Error! Bookmark not defined.
Bảng 1.2. Tổng kết xếp loại học lực của HS trường THPT Ngô Quyền năm học 2014-2015	Error! Bookmark not defined.
Bảng 1.3. Tình hình sử dụng các phương pháp trong dạy học của giáo viên	Error! Bookmark not de
Bảng 1.4. Thống kê tình hình sử dụng phương pháp nêu vấn đề vào dạy học phần “Công dân với các vấn đề chính trị - xã hội”	Error! Bookmark not defined.
Bảng 3.1. Tình hình học sinh khối thực nghiệm và khối đối chứng.....	58
Bảng 3.2. Điểm trung bình môn Giáo dục công dân học kỳ I, năm học 2015- 2016.....	59
Bảng 3.3. Điểm kiểm tra học kỳ I, môn Giáo dục công dân, năm học 2015 - 2016 ...	59
Bảng 3.4. Tổng hợp điểm kiểm tra sau bài thực nghiệm thứ nhất.....	79
Bảng 3.5. Tổng hợp điểm kiểm tra sau bài thực nghiệm thứ hai.....	80
Bảng 3.6. Tổng hợp điểm kiểm tra sau bài thực nghiệm thứ ba.....	81
Bảng 3.7. Tổng hợp điểm kiểm tra sau các bài thực nghiệm	82
Bảng 3.8. Thống kê điểm của học sinh qua 4 bài kiểm tra.....	83
Bảng 3.9. Điểm kiểm tra 1 tiết của lớp TN và ĐC trường THPT Lương Ngọc Quyên....	83
Bảng 3.10. Điểm kiểm tra học kỳ 2 của lớp TN và ĐC trường THPT Lương Ngọc Quyên.....	83
Bảng 3.11. Điểm kiểm tra 1 tiết của lớp TN và ĐC trường THPT Đông Hy.....	84
Bảng 3.12. Điểm kiểm tra học kỳ II của lớp TN và ĐC trường THPT Đông Hy	84

MỞ ĐẦU

1. Lý do chọn đề tài

Hòa nhập với xu thế phát triển chung của thời đại, đất nước ta đã và đang tiến hành quá trình công nghiệp hóa, hiện đại hóa với mục tiêu “Dân giàu, nước mạnh, dân chủ, công bằng, văn minh”. Trong đó, Đảng và Nhà nước ta đặc biệt quan tâm đến đổi mới và phát triển giáo dục để đáp ứng xu thế của xã hội cũng như tạo ra những con người mới phát triển toàn diện. Đảng ta đã xác định: “Phát triển giáo dục và đào tạo là một trong những động lực quan trọng thúc đẩy sự nghiệp CNH, HĐH đất nước, là điều kiện để phát huy nguồn lực con người - yếu tố cơ bản để phát triển xã hội, tăng trưởng kinh tế nhanh và bền vững, tiếp tục nâng cao chất lượng giáo dục toàn diện, đổi mới nội dung, phương pháp dạy và học” [2, tr.3] và “Đổi mới căn bản và toàn diện giáo dục và đào tạo theo nhu cầu phát triển của xã hội; nâng cao chất lượng theo yêu cầu chuẩn hóa, hiện đại hóa, xã hội hóa, dân chủ hóa, và hội nhập quốc tế” [11, tr. 77].

Môn Giáo dục công dân (GDCC) được giảng dạy trong các trường THPT hiện nay có vai trò quan trọng trong việc thực hiện mục tiêu giáo dục của Đảng. Với những đặc trưng của mình, môn học này đã trang bị cho học sinh hệ thống những kiến thức phổ thông cơ bản, thiết thực của triết học duy vật biện chứng, của lý luận về CNXH và thời đại, về nhà nước pháp luật, về đạo đức và lối sống có đạo đức, những quan điểm về xây dựng đất nước ngày càng giàu đẹp, văn minh, con người ấm no hạnh phúc. Đồng thời, môn học đã bước đầu hoàn thành và bồi dưỡng cho học sinh những tư tưởng khoa học và cách mạng, phương pháp tư duy biện chứng trong việc phân tích, đánh giá thế giới hiện thực, nhất là hiện tượng xã hội luôn luôn vận động và biến đổi nhanh chóng, đầy phức tạp, đa dạng, sự định hướng đúng đắn về tư tưởng chính trị, đạo đức trong các hoạt động của cuộc sống hiện tại và tương lai. Đặc biệt *“Môn GDCC ở các trường THPT có vị trí hàng đầu trong việc định hướng phát triển nhân cách học sinh”*.

Tuy nhiên, để đạt được mục đích giáo dục cho học sinh một cách toàn diện giúp các em có cái nhìn đúng đắn về mọi mặt trong xã hội thì trong quá trình giảng

dạy, người giáo viên phải phát huy tư duy tích cực, chủ động sáng tạo của học sinh trong quá trình nhận thức.

Để đáp ứng nhiệm vụ giảng dạy một cách thuyết phục, có hiệu quả cao người giáo viên giảng dạy môn GDCD trước hết phải là những người công dân mẫu mực, đồng thời phải là những nhà giáo, nhà sư phạm tài năng, có hiểu biết sâu rộng trên nhiều lĩnh vực khoa học văn hóa, đến chính trị, luật pháp, đạo đức. Không những thế họ còn phải là những người vững vàng, có lý tưởng trong sáng, có tình yêu chân thành, mãnh liệt với Tổ quốc.

Bên cạnh một số kết quả đã đạt được, việc dạy học GDCD ở trường phổ thông hiện nay vẫn còn có những hạn chế, bất cập. Có quan niệm cho rằng môn GDCD chỉ là “*môn phụ*” đã làm ảnh hưởng không tốt đến môn học, gây nên tình trạng “*học lệch*”, “*học tủ*”, học sinh ít đầu tư thời gian cho môn học hay ý thức không coi trọng của một bộ phận học sinh. Vì thế cho nên, bộ môn GDCD đã không phát huy được vai trò ý nghĩa và vị trí của mình trong hệ thống giáo dục.

Bên cạnh đó, vẫn còn có không ít giáo viên coi nhẹ việc đổi mới phương pháp dạy học trong việc dạy học môn GDCD, vẫn tiếp tục duy trì lối phương pháp dạy học cũ như: “*thầy đọc, trò chép*”, “*tham*” kiến thức của một số giáo viên... Cách dạy học này là một trong những nguyên nhân dẫn đến hiệu quả thấp trong dạy học.

Từ thực trạng đó, việc đổi mới phương pháp dạy học nói chung và môn GDCD nói riêng đang trở thành vấn đề quan tâm đặc biệt. Đó là quá trình chuyển từ mô hình “*lấy giáo viên làm trung tâm*” sang mô hình dạy học “*lấy học sinh làm trung tâm*”. Lấy học sinh làm trung tâm trong dạy học GDCD thực chất là phát huy tư duy tích cực, dung môn học, hình thức và biện pháp dạy học nhằm thực hiện có hiệu quả mô hình dạy học “*lấy học sinh làm trung tâm*”. Trong nhiều biện pháp nhằm nâng cao chất lượng dạy và học thì dạy học nêu vấn đề là một biện pháp có nhiều ưu điểm nhằm phát huy tư duy tích cực, độc lập, sáng tạo của học sinh trong quá trình nhận thức môn học. Phương pháp này cho phép người GV chuyển từ phương pháp “*giảng dạy*” GDCD sang “*dạy học*” GDCD. GV không còn giữ vai trò chủ đạo từ đầu, học sinh không thụ động nghe và chép mà GV là người tổ chức, điều khiển hướng dẫn học sinh với sự trợ giúp của tổng hợp các phương pháp. Học sinh dưới sự hướng dẫn của GV, chủ động, tích cực, sáng tạo tìm tòi giải quyết vấn đề.